

Vergaderjaar 1987–1988

16979 **Vaststelling en Invoering van titel 7.1 (koop en ruil) van het Nieuw Burgerlijk Wetboek**

Nr. 14 **NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG** Ontvangen 15 maart 1988

Algemeen

1. Het in de memorie van antwoord (Algemeen, onder 3) bedoelde commentaar van de ondernemers- en beroepsorganisaties op het gebied van de koop en aanneming van onroerende zaken is in 1987 ontvangen. Met de voorbereiding van een wetsontwerp – waarbij onder meer het door de commissie gewenste vormvereiste aan de orde zal komen – is een aanvang gemaakt. Wij kunnen thans nog niet voorzien wanneer dit wetsvoorstel gereed zal zijn; dit is mede afhankelijk van de uitkomst van het overleg dat thans tussen de belanghebbende organisaties wordt gevoerd en van het onderzoek op het gebied van de vastgoedinformatie, vermeld in de Nota naar aanleiding van het eindverslag Kadasterwet (1987–1988, 17 496), *Algemene opmerkingen* onder 1A in fine. Het ligt in de bedoeling de voor te stellen regels in één wetsvoorstel op te nemen, zodat zij gelijktijdig in werking kunnen treden.

2. De leden van de P.v.d.A.-fractie konden zich nog niet vinden in de opvatting dat in het onderhavige wetsvoorstel geen regeling terzake van de after-saleservice behoeft te worden opgenomen.

After-saleservice is niet alleen zeer divers met betrekking tot het soort produkten (auto's, koelkasten, koffiezetapparaten, computers) maar ook ten aanzien van de onderwerpen die het begrip omvat; men denke aan produktinformatie, garantiebewijzen, kosten van reparatie, informatie over tijdsbeslag van onderhoud en reparatie, beschikbaarheid van reserveonderdelen, en klachten- en geschillenbehandeling. Gelet hierop en op reeds bestaande en komende wettelijke regelingen (zoals misleidende reclame, algemene voorwaarden en het onderhavige wetsvoorstel), en gelet op het streven terughoudendheid te betrachten ten aanzien van wettelijke regelgeving, menen wij dat regeling in dit wetsvoorstel niet opportuun is. Voor zover ons bekend is, bestaan er in andere (EG-)landen geen specifieke wettelijke regelingen van de after-saleservice.

3. In de memorie van antwoord is opgemerkt dat er geen plannen bestaan om wettelijke regels te stellen voor het geheel van leveringsvoorwaarden m.b.t. de levering van gas, water en licht, aangezien het merendeel der nutsbedrijven uniforme leveringsvoorwaarden hanteert die tot stand zijn gekomen in overleg met de consumentenorganisaties. In verband hiermee vroeg de P.v.d.A.-fractie wat «het merendeel» is, en in hoeverre de voorwaarden tot ieders tevredenheid werken.

Thans hanteren vrijwel alle nutsbedrijven de modelleveringsvoorwaarden. Alle elektriciteitsbedrijven gebruiken deze voorwaarden, terwijl 95% van de consumenten gas en elektriciteit geleverd krijgen op deze uniforme voorwaarden. Zij voorzien tevens in een geschillenbehandeling door de geschillencommissie Openbare Nutsbedrijven van de Stichting Consumentenklachten. In 1986 werden 446 klachten ingediend: 262 daarvan kwamen in behandeling. Het aantal klachten dat niet in behandeling kon worden genomen omdat de leveringsvoorwaarden niet in overeenstemming waren met de modelvoorwaarden, is sinds 1983 uiterst klein.

Thans vindt binnen de Commissie voor Consumentenaangelegenheden van de Sociaal-Economische Raad opnieuw overleg plaats over de algemene voorwaarden voor nutsbedrijven.

4. Anders dan oorspronkelijk de bedoeling was, is de rapportage van de ambtelijke werkgroep «Algemeen Besluit Produktinformatie niet-levensmiddelen» (ingesteld in het kader van het actieplan Produktinformatiebeleid), waarop in de memorie van antwoord (Algemeen, onder 6) is gedoeld, niet rechtstreeks onder de aandacht van het bedrijfsleven gebracht. De rapportage is wel voorgelegd aan de CCA van de Sociaal-Economische Raad. Door de ook daar gemaakte duidelijke keuze voor een produkt(groeps)gewijze benadering bij het verbeteren van de produktinformatie op basis van vrijwilligheid, is de aandacht voor meer algemene aanwijzingen, bijvoorbeeld ten aanzien van garantiebewijzen, naar de achtergrond verschoven. De CCA-Subcommissie Produktinformatiebeleid buigt zich over een aantal concrete produktgroepen, waarbij de aandacht in eerste instantie is gericht op de aankoopinformatie, beperkt tot een aantal essentiële gegevens. Aanvullende informatie, bijv. in de gebruiksaanwijzing, kan echter eveneens in de beschouwing worden betrokken.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of het betrokken bedrijfsleven nog wel voldoende onder de indruk zal zijn van het verzoek om aandacht indien tegelijkertijd wetgeving op bedoeld punt wordt afgewezen. Gelet op de geschetste stand van zaken, achten wij het niet noodzakelijk om – naar het voorbeeld van het voorstel in de derde nota van wijziging met betrekking tot artikel 7.1.3.7 – nu reeds wetgevingsvoorstellen te doen voor het geval die zelfregulering niet voldoende oplevert.

5. De leden van de C.D.A.-fractie stelden de vraag of de mogelijkheden tot invoering van de afkoelingsperiode op specifieke terreinen bestudeerd kunnen worden. Zoals bij de totstandkoming van de Colportagewet, waarin een afkoelingsperiode is opgenomen, is opgemerkt, schept de mogelijkheid tot het ongedaan maken van overeenkomsten rechtsonzekerheid. Een dergelijke regeling zou slechts in een wet moeten worden opgenomen indien, na afweging van de verschillende belangen, een afkoelingsperiode noodzakelijk voor bescherming van een bepaalde groep personen (al dan niet consumenten) wordt beschouwd. Bij de Colportagewet is die conclusie door de wetgever getrokken in verband met het overrompelingskarakter van Colportage. Op andere terreinen zien wij thans geen aanleiding voor een afkoelingsperiode.

Artikelen

Artikel 7.1.1.2. Zoals de commissie releveerde, is in art. 37 Wet op het notarisambt, zoals gewijzigd bij het zevende gedeelte van de Invoeringswet, bepaald dat de notaris verplicht is bij de vermelding krachtens art. 3.4.2.4 lid 2 van de titel van overdracht in de akte van levering steeds ook de tegenprestatie te vermelden. Hieruit vloeit voort dat de notaris in de transportakte hetzij de koopprijs moet vermelden, hetzij, indien deze nog niet vaststaat, de wijze waarop deze volgens de koopovereenkomst zal moeten worden bepaald. Daarbij valt overigens niet zozeer te denken aan koop tegen «een redelijke prijs» in de zin van art. 7.1.1.2, nu deze in de praktijk van het rechtsverkeer in onroerende zaken geen rol speelt, als wel bijv. aan het beding dat de koopprijs door een derde zal worden begroot.

De door de commissie gesuggereerde aanvulling is derhalve niet nodig. Aantekening verdient nog dat het voorschrift op de in de memorie van toelichting uiteengezette gronden ook niet van enige privaatrechtelijke sanctie is voorzien. De bepaling beoogt immers slechts de hier bedoelde gegevens niet in hun totaliteit voor statistiek, onderzoek e.d. verloren te laten gaan.

Artikel 7.1.1.4. 1. Met genoegstellen wij vast dat de commissie kon instemmen met het voornemen om te zijner tijd bij de voorbereiding van titel 7.12 te bezien in hoeverre het wenselijk en mogelijk is regels inzake aanneming van werk met betrekking tot roerende zaken te formuleren en deze op de consumentenkoopregeling af te stemmen. Of deze regels tegelijkertijd met het onderhavige wetsontwerp in werking kunnen treden, valt thans nog niet te voorzien.

2. Onder de omschrijving van consumentenkoop valt niet de overeenkomst waarbij een particulier een zaak verkoopt via een in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf handelende gevolmachtigde, indien de koper weet dat de verkoper een particulier is. Naar aanleiding van de vraag hierover van de leden van de P.v.d.A.-fractie merken wij – onder verwijzing naar hetgeen reeds in de memorie van antwoord, ad art. 7.1.1.4 onder 2, werd aangetekend – op, dat het feit dat de professionele gevolmachtigde meer kennis en ervaring bezit dan de koper, naar onze mening niet voldoende reden oplevert om de koper de bescherming van deze regeling te geven, omdat dit ten koste zou gaan van de verkoper, die nu juist evenzeer «consument» is als de koper. Hierbij verdient nog vermelding dat het bij de onderhavige koopovereenkomsten veelal zal gaan om gebruikte zaken, waarbij de verkoper in de praktijk minder beschermd zal zijn door art. 7.1.3.7 lid 2 dan bij nieuwe zaken het geval is; de leden van de P.v.d.A.-fractie wezen hierop terecht in het eindverslag bij art. 7.1.3.7, onder 5. Nu de regeling van art. 7.1.3.7 een zeker tegenwicht beoogt te bieden tegen de bescherming die het wetsontwerp op ander gebied aan de koper geeft (zie de memorie van toelichting, blz. 6 e.v., 45 e.v.), zou de voorgestelde wijziging tot een minder evenwichtig resultaat dan het wetsvoorstel leiden.

Artikel 7.1.1.4a. 1. In dit artikel is ter gelegenheid van de memorie van antwoord een wijziging aangebracht in die zin, dat de in lid 2 genoemde artikelen aan het dwingende karakter van de regeling zijn onttrokken, en wel in die zin, dat afwijking daarvan bij algemene voorwaarden niet, afwijking bij zogenaamd «individueel beding» wel is toegelaten. De keuze van deze artikelen is aldus gemotiveerd, dat afwijking bij individueel, eventueel mondeling, beding zich bij de daarin geregelde kwesties – bezorging, prijs, kosten van aflevering – laat indenken, zulks in tegenstelling tot gecompliceerde juridisch-technische kwesties als aansprakelijkheidsregels, recht op ontbinding, risico en verrekening, waar afwijking in feite slechts bij algemene voorwaarden kan geschieden. Men zie de memorie van antwoord, blz. 4 e.v. (ad art. 7.1.1.4a, onder 1).

De leden van de C.D.A.-fractie bespeurden een discrepantie tussen deze passage en een passage op blz. 6 van die memorie (ad art. 7.1.1.4a, onder 3), evenwel naar onze mening ten onrechte. Aldaar gaat het over de bevoegdheden tot opschorting en verrekening. Oorspronkelijk – d.w.z. in het voorontwerp consumentenkoop – vielen deze regels onder art. 7.1.1.4a, doch in het wetsvoorstel zijn zij daaruit weggelaten omdat het in de bedoeling lag de mogelijkheid tot afwijking daarvan in het wetsvoorstel algemene voorwaarden te regelen, hetgeen inderdaad is geschied (zie de artt. 6.5.2A.3 onder c en 6.5.2A.4 onder g). In de memorie van toelichting (blz. 24, tweede alinea ad art. 7.1.1.4a) is dit gemotiveerd met de opmerking dat deze bevoegdheden niet zodanige met de koop samenhangende aspecten vertonen dat het nodig is in titel 7.1 een speciale

regel op te nemen. In het voorlopig verslag wilden de leden van de P.v.d.A.-fractie deze motivering gaarne toegelicht zien, omdat «naar hun indruk de regeling in het wetsontwerp algemene voorwaarden niet (kan) gelden als motief om geen regeling te treffen met betrekking tot de mogelijkheid de bevoegdheden tot opschorting en verrekening bij *individueel* beding te beperken». In de memorie van antwoord, t.a.p., is hierop, onder verwijzing naar het eerder betoogde, geantwoord dat een zodanige beperking wel steeds een beding in algemene voorwaarden zal opleveren.

De gang van zaken met betrekking tot de bevoegdheden tot opschorting en ontbinding doet derhalve geen afbreuk aan het in de memorie van antwoord terzake van art. 7.1.1.4a ingenomen standpunt, inhoudende dat een uitzondering als vervat in lid 2 alleen gerechtvaardigd is voor kwesties als daarin bedoeld, en dat voor het overige uit een oogpunt van rechtszekerheid de regel van lid 1 beter kan worden gehandhaafd, omdat bij juridisch-technisch gecompliceerde kwesties de facto geen verschil bestaat tussen een verbod van afwijking zonder meer en een verbod tot afwijking bij algemene voorwaarden (gelijk in lid 2 opgenomen). Wij hopen dat de leden van de P.v.d.A.-fractie zich, mede gelet op de voorgaande uiteenzetting, alsnog in de uitzondering van art. 7.1.1.4a lid 2 kunnen vinden. Met deze leden achten wij, naar uit het voorgaande heeft mogen blijken, een uitbreiding van deze uitzonderingsbepaling ongewenst.

2. Met genoegen namen wij van deze opmerking van de leden van de P.v.d.A.-fractie kennis. Wij hopen dat het inmiddels ingediende wetsontwerp 18 966 inzake de in art. 6.5.1.2 bedoelde commissies deze leden verder zal kunnen geruststellen.

Artikel 7.1.1.5. De commissie gaf er opnieuw blijk van dat zij de uit lid 3 jo art. 7.1.3.7 lid 2 voortvloeiende beperking van de aansprakelijkheid van de verzender niet wenselijk acht. Dit standpunt is voor ons aanleiding om de bepaling te heroverwegen. Gesteld voor de keuze om de aansprakelijkheid van de verzender door titel 6.3 of door art. 7.1.3.7 lid 1 in verbinding met afdeling 6.1.8 te laten beheersen, geven wij de voorkeur aan het eerste. Niet slechts sluit deze oplossing beter aan bij hetgeen in feite geschiedt (zolang de ontvanger het in de toezending gelegen aanbod niet aanvaardt is de verzender geen verkoper), doch bovendien stelt zij buiten twijfel dat de aansprakelijkheid van de verzender mede wordt beheerst door de artt. 6.3.2.5 e.v.; de verzender blijft immers bezitter van de toegezonden, niet door de ontvanger aanvaarde, zaak. Deze keuze houdt in dat lid 3 kan vervallen: voor de toepasselijkheid van titel 6.3 is geen bijzondere regel van node, terwijl in dit geval aan de regel van lid 3, tweede zin, geen behoefte bestaat.

Artikel 7.1.2.2. De vraag van de leden van de C.D.A.-fractie of het niet de voorkeur verdient om voor alle duidelijkheid het in het vierde lid voorkomende begrip «het tenietgaan of achteruitgaan is voor rekening van de verkoper» in de wettekst nader te omschrijven, beantwoorden wij ontkennend. Nu is afgezien van een algemene omschrijving van «risico voor de verkoper» bestaat geen behoefte aan een afzonderlijke verduidelijking van het slot van lid 4, eerste zin; dit slot zegt immers niet anders dan dat ook het daar gestelde «voor risico van de verkoper» komt.

De redenen waarom het niet nodig is voorgekomen om het begrip «risico van de verkoper» in het artikel te omschrijven, zijn uiteengezet in de memorie van antwoord, derde alinea bij dit artikel. Een zodanige omschrijving zou naast de nieuwe tweede zin van lid 1, waarin het begrip «risico van de koper» wordt omschreven, en naast de leden 3 en 4, waaruit de betekenis van het begrip «risico voor de verkoper» is af te leiden voor het geval het risico bij de verkoper blijft na de aflevering van de zaak, een onnodige complicatie van het artikel opleveren. Te bedenken is bovendien dat de rechtspositie van de koper in het geval dat de zaak

vóór de aflevering tenietgaat of achteruitgaat, gemakkelijk uit de artt. 6.5.4.6 e.v. is af te leiden. Het herhalen van zulke algemene bepalingen in de bijzondere regelingen van Boek 7 verdraagt zich niet met de traditionele opzet van het – huidige en nieuwe – Burgerlijk Wetboek, waarin de titels inzake de bijzondere contracten zijn geënt op het algemene deel van het (verbintenissen- en) contractenrecht.

Artikel 7.1.2.2a. De gedachtengang die is ontwikkeld in de memorie van antwoord bij art. 7.1.1.4a en in de hierboven bij dat artikel gemaakte opmerkingen, brengt mee dat het niet op zijn plaats zou zijn om ten aanzien van art. 7.1.2.2a afwijking bij individueel beding toe te laten. De regeling van het risico behoort zonder twijfel tot de meer gecompliceerde kwesties als daar bedoeld, zodat afwijking nauwelijks anders dan door middel van algemene voorwaarden denkbaar is.

Artikel 7.1.2.3. 1. Met genoeg constateren wij dat over de tekst van dit artikel – in verbinding met art. 7.1.1.4a lid 2 – overeenstemming bestaat tussen de commissie en ons.

2. Terecht gaf de commissie blijk van enige bevreemding naar aanleiding van de door haar geciteerde zin uit de memorie van antwoord (ad art. 7.1.2.3, onder 3, derde zin). In die zin zijn twee misstellingen geslopen. Hij moet als volgt luiden: «Wel wijzen wij erop dat partijen voor de aflevering een andere plaats kunnen afspreken dan die waar de verkoper zijn bedrijf uitoefent (art. 6.1.6.11), en dat de kosten van vervoer van eerstbedoelde naar laatstbedoelde plaats dan krachtens art. 7.1.2.3 lid 1 ten laste van de verkoper zijn».

Artikel 7.1.2.3a. Naar aanleiding van de vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie herinneren wij eraan dat de versoepeling van het dwingende karakter van dit artikel – zie art. 7.1.1.4a lid 2 – een gevolg is van een in het voorlopig verslag door de commissie gedane suggestie. Voor de nadelen van de wijziging zijn wij niet blind, doch wij meenden op dit punt aan de suggestie van de commissie tegemoet te kunnen komen.

Artikel 7.1.2.4. Volgens deze bepaling komen vruchten van de dag van aflevering af toe aan de koper, met dien verstande dat burgerlijke vruchten van dag tot dag berekend worden. Blijkens art. 7.1.2.1 lid 3 wordt in geval van koop met eigendomsvoorbehoud onder aflevering verstaan het stellen van de zaak in de macht van de koper. In de interne verhouding tussen verkoper en koper heeft de laatste derhalve vanaf laatstgenoemd tijdstip recht op de vruchten. Deze uitkomst is, anders dan het Nederlands Genootschap van Bedrijfsjuristen blijkens de vraag van de commissie kennelijk meent, ook redelijk. Verkoop met eigendomsvoorbehoud verschilt van een gewone verkoop slechts in dit opzicht dat de verkoper, die verplicht is de eigendom over te dragen, dit slechts hoeft te doen onder opschortende voorwaarde van de voldoening van een tegenprestatie als bedoeld in art. 3.4.2.5b lid 2, waarbij terugvordering is uitgesloten zolang de koper aan zijn verplichtingen voldoet. Ook een verkoop onder eigendomsvoorbehoud strekt er dus toe dat de koper eigenaar wordt. Dit brengt mee dat het zowel bij gewone koop als bij koop onder eigendomsvoorbehoud redelijk is dat van de dag van de – feitelijke – aflevering af de vruchten aan de koper toekomen, ook al komt het pas later tot eigendomsovergang, een geval dat zich overigens ook bij gewone koop, bijv. van een registergoed, zeer wel kan voordoen.

De vraag wie – de verkoper of koper – eigenaar wordt van de vruchten, wordt, zoals ook de commissie aangaf, niet geregeld in art. 7.1.2.4, doch – voor zover het om natuurlijke vruchten gaat – in art. 5.1.1 lid 3: de eigenaar van de zaak wordt, behoudens rechten van anderen, eigenaar van de afgescheiden vruchten. Gelet op de voormelde strekking van de overeenkomst van verkoop onder eigendomsvoorbehoud ligt het voor de

hand aan te nemen dat in het algemeen de koper na de aflevering van de zaak de eigenaar van de vruchten wordt. Voor een belangrijk geval van verkoop met eigendomsvoorbehoud, namelijk huurkoop, wordt in de wet bepaald dat de eigendom van de vruchten behoudens afwijkend beding aan de koper toekomt (artt. 1576n en 7.1.11.12). Niet goed is in te zien waarom dat niet zou gelden indien de koopprijs niet in termijnen, doch ineens moet worden betaald. Aannemelijk is dat dit ook het meest in overeenstemming is met de verwachtingen van partijen (in de koopprijs zal immers doorgaans rekening gehouden zijn met een vergoeding voor het terstond mogen gebruiken en exploiteren van de zaak) en van derden; men denke aan de verkoop onder eigendomsvoorbehoud van een obligatie, die nadat zij aan de koper is afgeleverd door deze met het oog op de inning van rente aan de schuldenaar zal worden gepresenteerd.

Voor het belangrijke geval van huur kan uit art. 1612 B.W. worden afgeleid dat de koper door de voorwaardelijke eigendomsverkrijging recht op de (burgerlijke) vruchten verkrijgt. Hierbij verdient opmerking dat art. 7.4.4.1 die bepaling in die zin uitwerkt, dat de huur niet alleen op een nieuwe eigenaar, maar ook op de daar genoemde beperkt gerechtigden overgaat; de positie van de eigenaar onder opschortende voorwaarde vertoont meer overeenstemming met die van bijv. een erfpachter of vruchtgebruiker dan met die van de bloot-eigenaar.

Indien de opschortende voorwaarde van koopprijsbetaling niet in vervulling gaat en de koop wordt ontbonden, zal de koper de vruchten in de regel aan de verkoper moeten verantwoorden; zie art. 1576n voor huurkoop en art. 6.5.4.18 in verbinding met de artt. 3.5.14 e.v..

Overigens zal uit de (strekking van de) overeenkomst in verband met de aard van het verkochte goed iets anders kunnen voortvloeien; verg. ook het geciteerde art. 1576n lid 1. Men denke aan zulke verschillende overeenkomsten als de verkoop van een merrie die een veulen baart (verg. HR 17 okt. 1986, NJ 1987, 985, dat overigens niet op verkoop met eigendomsvoorbehoud betrekking had), of de verkoop van een bevracht schip. Het ligt in de rede dat de overeenkomst dit punt dan zal regelen; zie de memorie van toelichting.

Er zij nog op gewezen dat het voorgaande geen betekenis heeft voor burgerlijke vruchten uit overeenkomsten die pas na de aflevering gesloten worden; men denke aan het geval dat de zaak wordt gebruikt in het bedrijf van de koper doordat deze haar aan derden verhuurt.

Artikel 7.1.2.5. De door de commissie te dezer plaatse gemaakte opmerking zal hierna bij art. 7.1.2.7 worden beantwoord, nu dit punt ook in het voorlopig verslag en de memorie van antwoord bij art. 7.1.2.7 ter sprake is geweest.

Artikel 7.1.2.7. 1. Naar aanleiding van de door de commissie bij art. 7.1.2.5 gemaakte opmerking, merken wij op dat inderdaad in de memorie van antwoord wordt betoogd dat een «gekraakt» pand kan worden afgeleverd, dus in het bezit van de koper kan worden gesteld (art. 7.1.2.1 lid 2). «Kraakers» plegen een huis immers niet voor zichzelf te houden in de zin van art. 3.5.1 lid 1, doch zij wensen zich – onder eerbiediging van het bezit en de eigendom van de eigenaar – slechts het feitelijk gebruik te verschaffen, hetgeen bijv. kan blijken uit de bereidheid om huur te gaan betalen. In juridische zin zijn zij derhalve houders, geen bezitters van het huis; zo is ook bijv. een vinder, of een derde die aan een dief het gestolene ontnemt, houder van de zaak, zolang hij de zaak niet – onrechtmatig – voor zichzelf wenst te behouden.

Inderdaad is een verkoper zowel tot eigendomsoverdracht (en de daarvoor vereiste leveringshandeling) als tot aflevering verplicht. Zoals in de memorie van antwoord bij het onderhavige artikel (onder 1) is opgemerkt, komt het, indien eigendomsovergang en aflevering niet samenvallen, bij de beantwoording van de vraag of de zaak aan de overeenkomst beantwoordt op het tijdstip van de aflevering aan.

2. De fracties van C.D.A. en P.v.d.A. verklaarden niet te kunnen instemmen met de in de memorie van toelichting (blz. 35) en de memorie van antwoord (blz. 13) bij dit artikel neergelegde opvatting dat onder omstandigheden in sprekende gevallen een gebruikelijke garantie op een produkt kan worden beschouwd als een eigenschap van de zaak die de koper mocht verwachten. Zij achtten het bepaald te ver gaan indien door anderen afgegeven garanties de inhoud bepalen van de verplichtingen van de verkoper die deze garanties nu juist niet geeft. Wij merken hierover, mede gelet op het in de memorie van antwoord gegeven voorbeeld, nog het volgende op.

Blijkens art. 7.1.2.7 is een der verplichtingen van de verkoper dat de afgeleverde zaak aan de overeenkomst moet beantwoorden. Een zaak beantwoordt niet aan de overeenkomst indien zij niet de eigenschappen bezit die de koper op grond van de overeenkomst mocht verwachten. In dit geval is sprake van een tekortkoming die de koper bepaalde rechten geeft (recht op ontbinding, recht op schadevergoeding, de rechten van art. 7.1.3.2 etc.); deze rechten kan de verkoper in beginsel niet aan de koper ontnemen (art. 7.1.1.4a). Naar huidig recht kan dit in beginsel wél, hetgeen o.m. in «garantiebewijzen» geschiedt; op de dubbelzinnigheid van deze term is in de memorie van toelichting t.a.p. gewezen. De verkoper kan o.m. door het verstrekken van informatie en door de omstandigheden waaronder hij verkoopt de verwachtingen van de koper beïnvloeden; zie de toelichting op de (eerste) nota van wijziging bij dit artikel. Maar niet *elke* mededeling van de verkoper is daartoe geschikt, omdat de verwachtingen van de koper mede door andere omstandigheden worden gevormd, zoals de prijs, de voor het produkt gemaakte reclame, de wijze waarop de koper het produkt en soortgelijke produkten in het maatschappelijk leven ziet functioneren, etc. Indien het nu de verkoper zonder meer vrij zou staan de verwachtingen van de koper door een uitsluiting van aansprakelijkheid op rechtens relevante wijze te reduceren, zou hij tevens in staat zijn zelf de omvang van zijn uit art. 7.1.2.7 voortvloeiende verplichting te bepalen, en daarmede de koper de facto diens wettelijke bescherming geheel of gedeeltelijk kunnen ontnemen. Hiertegen keren zich de bovenvermelde passages. Indien een verkoper van een nieuwe auto van bijv. f 50 000 de koper meedeelt dat hij slechts gedurende een half jaar voor het functioneren van de auto instaat, ontnemt dit de koper niet diens recht op ontbinding indien na zes maanden en één dag het chassis geheel blijkt te zijn doorgeroest. Natuurlijk is dit een extreem voorbeeld; bij andere gebreken en andere bedingen (bijv. inzake vervanging van onderdelen, vgl. art. 7.1.3.2) zal de rechter anders kunnen oordelen. Wij willen slechts betogen dat de inhoud van een «garantie», ook indien uitdrukkelijk aan de koper meegedeeld, niet beslissend behoeft te zijn voor de inhoud van de in art. 7.1.2.7 neergelegde verplichting.

Artikel 7.1.3.2. Wij geven er, anders dan de leden van de P.v.d.A.-fractie, ook na herhaalde overweging de voorkeur aan om de vraag of en in hoeverre de verkoper verplicht is de koper in geval van herstel van de zaak gratis een andere zaak ter beschikking te stellen, over te laten aan de algemene regels van de afd. 6.1.8 en 6.1.9 in verband met art. 7.1.3.7 lid 1. Aan de koper worden in art. 7.1.3.2 verdergaande rechten op herstel en vervanging toegekend dan in het geldend recht en zulks bij wijze van dwingend recht. Het gaat ons te ver hieraan voor de verkoper nog de voormelde verplichting toe te voegen. Indien de verkoper voor de tekortkoming aansprakelijk is, kan zij indien nodig uit de voormelde bepalingen worden afgeleid (men zie art. 6.1.9.9), doch ook dan is het zeer wel denkbaar dat de schade van de koper op andere wijze kan worden vergoed, met name doordat de verkoper hem de kosten vergoedt voor de huur van een vervangende zaak.

Artikel 7.1.3.5. 1. Wij blijven afwijzend staan tegenover het voorstel van de leden van de P.v.d.A.-fractie om in het artikel te bepalen dat de in

lid 2 bedoelde termijn van twee jaar pas ingaat nadat de verkoper de klacht van de koper schriftelijk heeft afgewezen. De rechtspositie van de koper achten wij door de termijn van twee jaar en door de in de memorie van antwoord bij dit artikel aangegeven rechtsmiddelen afdoende gewaarborgd. De voorgestelde bepaling zou de balans te ver naar de koper doen doorslaan, nu bepaald niet kan worden gezegd dat de schriftelijke afwijzing van een klacht een in de detailhandel algemeen gebruikelijke figuur is. De regel zou menige verkoper voor een ongerechtvaardigde verrassing plaatsen. Ook de koper zelf is trouwens gebaat bij een voortvarend optreden, aangezien de gebreken waar het hier doorgaans om zal gaan met het verstrijken van de tijd steeds moeilijker bewijsbaar zullen worden. De regel strekt derhalve ook ter vermindering van vruchteloze procedures. Wij herinneren tevens aan de reeds in de memorie van antwoord gemaakte opmerking dat het door de leden van de P.v.d.A.-fractie voorgestane stelsel tot onzekerheid kan leiden omdat de vraag of een ontwijkende brief als een definitieve afwijzing moet worden beschouwd moeilijk te beantwoorden kan zijn; men vergelijkte de rechtspraak over art. 10 lid 3 W.A.M.

2. In lid 2 kan de zinsnede «en op zodanige feiten gegronde bevoegdheden tot buitengerechtelijke vernietiging of ontbinding vervallen» worden geschrapt. Deze zinsnede is overbodig geworden door de bij de invoeringswet, vierde en vijfde gedeelte, toegevoegde bepalingen van art. 3.2.17 lid 2 en 6.5.4.8a, die ook de onderhavige verjaringstermijn bestrijken. Bovendien leiden die bepalingen tot het juiste resultaat dat de verjaring van de rechtsvordering en het verval van de buitengerechtelijke bevoegdheid steeds gekoppeld zijn. In art. 7.1.3.5 lid 2, zoals dit thans luidt, is dit niet het geval; men denke aan stuiting of verlenging van de verjaringstermijn, welke omstandigheden zonder nadere regel geen effect hebben op de vervaltermijn.

Artikel 7.1.3.7. 1 (onder A) en 2. De aansprakelijkheid van de verkoper voor de kosten op de koop en de overdracht gevallen.

De regel dat de koper in elk geval recht heeft op vergoeding van de kosten, op de koop en de overdracht gevallen, is thans neergelegd in art. 1545 B.W.. Hij is in art. 7.1.3.7 lid 1 overgenomen omdat hij redelijk voorkomt en in de praktijk niet van bezwaren is gebleken.

1 (onder B) en 3. De beperking van de aansprakelijkheid van de verkoper te goeder trouw die geen garanties heeft gegeven; de aansprakelijkheid van de verkoper voor het franchise-bedrag.

De in dit onderdeel door de commissie geformuleerde vragen en opmerkingen hebben vooral betrekking op de bij de derde nota van wijziging voorgestelde bepaling van art. 7.1.3.7 lid 2 onder c betreffende de aansprakelijkheid van de verkoper voor het franchise-bedrag. Ter inleiding van onze beantwoording herinneren wij eraan dat wij in de toelichting op de derde nota van wijziging de hoop hebben uitgesproken dat het bedrijfsleven in onderling overleg in staat zal blijken te zijn om tot een volwaardig alternatief voor deze wettelijke regel te komen. Zie ook hierna onder g, voorlaatste alinea, en onder i.

a. Met het hier opgemerkte wordt gaarne ingestemd. In de discussie waaraan de commissie refereert, is het woord «lacune» gebezigd ter aanduiding van gevallen waarin de consument ter zake van schade die hij door een in de zin van de richtlijn produktaansprakelijkheid gebrekkig produkt heeft geleden noch (krachtens de richtlijn) jegens de producent, noch (krachtens titel 7.1) jegens de verkoper een recht op schadevergoeding heeft.

b. De hier door de meerderheid van de commissie geformuleerde conclusie kunnen wij onderschrijven. Inderdaad leidt het stelsel van art. 7.1.3.7 ertoe dat de aansprakelijkheid van de verkoper in de uitzonderingsgevallen, geregeld in lid 2, beheerst wordt door de algemene regels

van de afdelingen 6.1.8 en 6.1.9. Daarbij verdient echter aantekening dat dit artikellid onder c de toerekeningsmaatstaf van de artt. 6.1.8.1 en 6.1.8.2 in die zin uitwerkt, dat voor aansprakelijkheid van de verkoper in beginsel niet vereist is dat hij het gebrek kende of behoorde te kennen. Om wille van de overzichtelijkheid gaan wij hierna, onder f, op deze materie in.

c. Anders dan de commissie kennelijk aannam, omvat de in lid 2 onder c geregelde aansprakelijkheid niet de zogenaamde ontwikkelingsschade. Lid 2 beoogt geheel bij de richtlijn aan te sluiten, in die zin dat de verkoper voor de gevolgschade terzake van een gebrekkig produkt – een en ander in de zin van de richtlijn – niet aansprakelijk is indien ook de producent dat niet is, *behalve* op het punt van het in artikel 9 van de richtlijn uitgezonderde franchise-bedrag: ook al is de producent *volgens dat artikel* niet voor die schade aansprakelijk, de verkoper is dat volgens art. 7.1.3.7 lid 2 onder c wél. Echter, indien het gebrek in de zaak op grond van de wetenschappelijke en technische kennis op het tijdstip waarop het produkt in het verkeer werd gebracht niet kon worden ontdekt, berust het ontbreken van aansprakelijkheid van de producent reeds op art. 7 onder e richtlijn, en behoeft hij zich teneinde zich van aansprakelijkheid te vrijwaren dus niet op art. 9 te beroepen. Voor dit geval beoogt art. 7.1.3.7 lid 2 onder c evenmin aansprakelijkheid van de verkoper te scheppen.

De opmerking van de leden van de P.v.d.A.-fractie is juist, met dien verstande dat – naar uit het voorgaande voortvloeit – aansprakelijkheid van de verkoper voor «ontwikkelingsschade» zich alleen kan voordoen in de gevallen bedoeld in art. 7.1.3.7 lid 2 onder a en b.

d. In de toelichting op de derde nota van wijziging is als uitkomst van het verzekeringstechnisch onderzoek aangegeven «dat, naar men mag aannemen, de aansprakelijkheid van de detaillist voor het franchisebedrag in het algemeen verzekeraar is. De met de verzekering samenhangende premiestijging zal naar verwachting voor betrekkelijke risicovolle produkten gemiddeld een paar honderd gulden per jaar bedragen; voor andere produkten zal de stijging geringer zijn». Ter voldoening aan het verzoek van de commissie om een nadere toelichting moge het volgende dienen. Het geïndiceerde – verwachte – premieniveau heeft betrekking op het gemiddelde detailhandelbedrijf in de sector van het midden- en kleinbedrijf. Voorts moet onder het begrip «produkt» in dit verband een categorie produkten worden verstaan zoals die branchegewijs plegen te worden gevoerd. In het onderzoek zijn vijf van zulke categorieën onderscheiden, nl. levensmiddelen, huishoudelijke apparaten, transportmiddelen, kleding e.d. en woninginrichting e.d. De eerste drie categorieën produkten zijn ten opzichte van de laatste twee als betrekkelijk risicovol aan te merken.

e. Wij namen met belangstelling kennis van hetgeen de Raad van de Centrale Ondernemingsorganisaties (RCO) ten aanzien van de voorgestelde franchise-regeling aan de commissie heeft doen weten. De RCO heeft ons van dit adres bij afschrift in kennis gesteld. Gaarne voldoen wij aan het verzoek van de commissie om een reactie te geven op hetgeen RCO ten aanzien van de verzekeringsaspecten naar voren brengt.

De kennelijke opvatting van de RCO dat de consequenties op verzekeringsgebied onjuist zouden zijn weergegeven, dient te worden weersproken. Uit de door ons gebezigde bewoordingen (zie onder d) blijkt dat zich naar verwachting in het algemeen geen grote problemen op verzekerings-technisch gebied zullen voordoen. Dit laat onverlet dat niet op voorhand is uit te sluiten dat de verzekeraar onder omstandigheden problematisch kan zijn. Waar zich dat onverhoopt zou voordoen vanwege uitzonderlijke produktrisico's zou het ons als voor de hand liggend voorkomen indien een contractuele regresregeling tussen verkoper en producent hier een oplossing biedt. Immers, de laatste dient reeds voor zichzelf een voldoende voorziening te hebben getroffen voor zaakschade indien hoger dan f 1250 alsmede voor letselschade (zonder ondergrens).

Een problematische verzekeringspositie kan zich naar het oordeel van de RCO ook uiten in invoering van een eigen risico; in zijn betoog suggereert de Raad dat detaillisten te maken zullen krijgen met een eigen risico naast de meergenoemde premie van enige honderden guldens (ter zake van betrekkelijk risicovolle produkten). Onder omstandigheden zullen verzekeraars inderdaad een zeker eigen risico voor de detaillist aanbrenge. Wij hechten er echter aan tot uiting te brengen dat het geïndiceerde premieniveau is gebaseerd op afwezigheid van een eigen risico. Invoering daarvan zou derhalve tot premiereductie leiden. Zo geeft het actuarieel onderzoek aan dat de premie bij een eigen risico van f 250 met globaal genomen de helft daalt. Men kan derhalve niet in het algemeen stellen dat aan de premie-indicatie zoals die uit het onderzoek voortvloeit een eigen risico moet worden toegevoegd.

Vervolgens wijst de RCO op de kosten die voor de verzekeraar zijn verbonden aan de behandeling van kleine claims. Hierover zij het volgende opgemerkt. Naar aanleiding van het overleg dat met de Nederlandse Vereniging van Algemene Aansprakelijkheidsverzekeraars (AAV) is gevoerd (de RCO verwijst hiernaar), is rekening gehouden met dit kostenaspect dat zich eveneens voordoet bij de WA-verzekering particulieren. Dat element is derhalve verwerkt in de geïndiceerde premiehoogte. Of op belangrijke schaal oneigenlijke claims zullen worden ingediend, valt te betwijfelen. Zulks is ons van andere verzekeringen – bijv. de aansprakelijkheidsverzekering particulieren – niet bekend, terwijl er geen aanleiding is om aan te nemen dat dit in het onderhavige geval belangrijk anders ligt. Immers voor de consument brengt het in afd. 6.3.3 op te nemen produkt-aansprakelijkheidsregime van de EG-richtlijn een wezenlijke bewijslast mee (nl. ten aanzien van het gebrek in het produkt, de schade-omvang, en het oorzakelijke verband tussen schade en gebrek; zie art. 4 richtlijn).

Behalve voor verzekeraars moeten naar het ons voorkomt de kosten ten gevolge van oneigenlijke claims ook voor de detaillist niet overschat worden. Wat hen betreft kan hieraan worden toegevoegd dat een claim veelal gepaard zal gaan met een vordering (uit wanprestatie) vanwege schade aan de zaak zelf zodat de gevolgschadeclaim in het gebruikelijke klachtenbehandelingsproces kan worden ingevoegd.

Met het voorgaande menen wij de stelling van de RCO te hebben weerlegd dat geen recht zou zijn gedaan aan de reële kostenproblematiek voor de detaillist. Wij zijn van mening dat gegeven het noodzakelijkerwijs prospectieve karakter van verzekeringstechnische consequenties alle relevante aspecten zijn onderkend en in een evenwichtige afweging zijn gebracht.

Aan hetgeen hiervoor is opgemerkt willen wij toevoegen dat wij niet uitsluiten dat de premiestijging getemperd wordt door het feit dat de gebruikelijke bedrijfsaansprakelijkheidsverzekeringen veelal dekking bieden tegen aansprakelijkheid die thans reeds op de verkoper rust ter zake van gevolgschade die voortvloeit uit wanprestatie. Onder het nieuwe regime van de richtlijn, neergelegd in afd. 6.3.3, wordt de verkoper van genoemde aansprakelijkheid geheel ontlast bij letselschade en grotendeels bij zaakschade, namelijk indien deze meer dan het franchisebedrag bedraagt. Het effect van deze beperkingen op de premie laat zich thans niet goed taxeren en is derhalve niet betrokken bij meergenoemde indicatie. Wij menen nochtans dat hiervan een compenserende werking zal uitgaan.

In antwoord op hetgeen de leden van de S.G.P.-fractie opmerkten ten aanzien van een direct of indirect van overheidswege afgedwongen verzekeringsplicht merken wij op dat daarvan naar ons inzicht geen sprake is. Of de detaillist het aan hem bij wet toegedeelde risico verzekert dan wel in eigen risico neemt is in beginsel zijn vrije keus. Wel wordt het van belang geacht dat de optie van verzekering een reële is, omdat zich met name in de sector van het midden- en kleinbedrijf vele op kleinere schaal opererende bedrijven bevinden.

f. Van de opmerking van de leden van de C.D.A.-fractie, waaruit instemming blijkt met de in lid 2 onder c voorgestelde regel, namen wij met voldoening kennis. Volgens deze leden zou de aansprakelijkheid van de detaillist voor de franchise-schade ex art. 7.1.3.7 lid 2 onder c een normale «schuldaansprakelijkheid» moeten zijn. Naar aanleiding van hun wens om verduidelijking van dit punt merken wij het volgende op.

Vooraf zij erop gewezen dat het niet geheel juist is om te stellen, gelijk deze leden onder 1 deden, dat de consument «voor zaakschade van f 1263,85 en meer» op grond van afd. 6.3.3 de producent kan aanspreken: de producent is, indien de zaakschade genoemd bedrag overschrijdt, voor de gehele schade aansprakelijk (zie de memorie van antwoord blz. 19 onder 1), terwijl de verkoper dan niet aansprakelijk is (behalve in de gevallen van art. 7.1.3.7 lid 2 onder a en b). De hierna te behandelen problematiek van lid 2 onder c betreft derhalve de zaakschade die onder het franchise-bedrag blijft.

Zoals hiervoor onder b reeds werd opgemerkt heft art. 7.1.3.7 lid 2 de algemene aansprakelijkheid van afd. 6.1.8 voor het in de hoofdzin bedoelde geval op en voegt het daaraan («tenzij») enkele uitzonderingen toe, die derhalve weer terugverwijzen naar de ook in lid 1 genoemde afdeling 6.1.8. Van een zelfstandige «risico- aansprakelijkheid» (de term wordt gebruikt in de opmerkingen van de leden van de S.G.P.-fractie onder b en door de leden van de V.V.D.-fractie onder h) is derhalve geen sprake. Maar ook de door de leden van de C.D.A.-fractie gebezigde term «schuldaansprakelijkheid» kan op verkeerde gedachten brengen. Het is immers niet zo dat van toerekenbaarheid alleen sprake zou zijn indien de verkoper het gebrek in de door hem verkochte zaak kende of behoorde te kennen. Zoals in de toelichting op de derde nota van wijziging, zesde alinea, wordt uiteengezet, mag voor het huidige recht – gelijk de leden van de V.V.D.-fractie in het voorlopig verslag terecht aanstipten en door de leden van de C.D.A.-fractie blijkens het vervolg van hun opmerkingen wordt onderschreven – aangenomen worden dat de verkoper van soortzaken in beginsel voor schade veroorzaakt door een gebrek in het produkt aansprakelijk is, ongeacht of hij het gebrek kende of niet. De toerekening is derhalve niet alleen mogelijk bij schuld, doch ook indien de tekortkoming, hoewel niet te wijten aan schuld, niet is aan te merken als een «vreemde oorzaak die de verkoper niet kan worden toegerekend» (verg. art. 1280 B.W.) of, in de terminologie van art. 6.1.8.2, indien de tekortkoming de verkoper krachtens verkeersopvatting kan worden toegerekend. Juist dit doet zich in casu voor: volgens de t.a.p. geciteerde schrijvers kan de verkoper zich immers niet met succes op niet-aansprakelijkheid beroepen door aan te tonen dat hij het gebrek niet kende noch kon kennen. Welke omstandigheden dan wel tot een geslaagd beroep op niet-aansprakelijkheid kunnen leiden, is niet eenvoudig aan te geven. In de voormelde toelichting is geopperd dat de hoogte van de schade een rol kan spelen; bij kleinere gevolgschades als¹ waarom het hier gaat, is aansprakelijkheid eerder verdedigbaar dan bij letsel- en andere persoonsschades die al spoedig een veel grotere omvang kunnen aannemen, en waarbij het, naar de praktijk uitwijst, meer voor de hand ligt om verhaal bij de producent te zoeken.

Tegen deze achtergrond moet het bij de derde nota van wijziging voorgestelde lid 2 onder c worden gezien. Het is onwenselijk voorgekomen om op dit punt de bestaande onzekerheid te laten voortbestaan en de beslissing daarvan aan de rechter over te laten; waar de wetgever duidelijk regels kan stellen mag hij voor deze verantwoordelijkheid – mede in het belang van de overbelaste rechterlijke macht – niet terugdeinzen. Wat de nieuwe bepaling doet – zoals uit de tegenstelling tot lid 2 onder a naar voren komt – is de toerekeningsmaatstaf van de artt. 6.1.8.1 en 6.1.8.2 uitwerken in die zin, dat de verkoper in beginsel ook voor een gebrek aansprakelijk is dat hij niet kende noch behoorde te kennen. Een absolute aansprakelijkheid is dit echter niet. Zo zal het bijv.

¹ In de toelichting op de derde nota van wijziging is hier ten onrechte het woord «dan» afgedrukt.

mogelijk blijven dat de verkoper zich erop kan beroepen dat het gebrek c.q. de verwezenlijking van het door het gebrek veroorzaakte gevaar mede is veroorzaakt door een derde; terwijl de producent dan niettemin aansprakelijk is, kan de rechter ten aanzien van de verkoper oordelen dat de tekortkoming hem krachtens de artt. 6.1.8.1 e.v. niet kan worden toegerekend. Mutatis mutandis hetzelfde geldt bij gedragingen van de koper zelf die hem krachtens art. 6.1.7.1 kunnen worden toegerekend. Indien bijv. de koper tijdelijk in verzuim is met de afname van een zaak die gevaarlijk wordt bij het gebruik, is het zeer wel denkbaar dat de zaak gebrekkig is in de zin van de richtlijn (de zaak had tegen deze inwerking van vocht bestand moeten zijn), doch dat toerekenbaarheid in de zin van art. 6.1.8.1 e.v. ontbreekt. Ook is de verkoper niet aansprakelijk voor hem onbekende gebreken die nadat de zaak in het verkeer is gebracht door toedoen van derden zijn ontstaan; zie ook hierna.

Maar de hoofdregel bij dit alles blijft dat de verkoper beneden de franchise voor gebreken aansprakelijk is, ongeacht of hij het gebrek kende of behoorde te kennen. Het komt ons voor dat deze hoofdregel gerechtvaardigd is. Immers, de aansprakelijkheid van de verkoper wordt door de regel van art. 7.1.3.7 lid 2 onder c) blijkens het voorgaande slechts in beperkte mate verzwaaard, hetgeen past bij de gedachte dat het onderhavige risico reeds naar huidige rechtsopvatting als een bedrijfsrisico van de verkoper wordt beschouwd. Voorts mag aangenomen worden dat deze verzwaaring, juist om deze reden, geen belangrijke invloed zal hebben op de verzekeraarbaarheid van het risico of de hoogte van de premie. De afnemer daarentegen beschikt uitsluitend over de mogelijkheid specifieke goederen zodanig te verzekeren dat ook gevolgschade wordt gedekt; dit zou bovendien een veelvoud aan individuele verzekeringen – en dus een forse premielast – opleveren, terwijl dan nog slechts een deel van zijn goederen zou zijn gedekt. Het behoeft geen betoog dat een duidelijke regel ook goed past in het stelsel van de richtlijn produktenaansprakelijkheid en het wetsvoorstel consumentenkoop, die de wederzijdse rechten en verplichtingen van producent, verkoper en koper op evenwichtige en voor de praktijk hanteerbare wijze beogen te omschrijven.

De leden van de C.D.A.-fractie waren tevens van oordeel dat aan de verkoper een regresrecht jegens de producent zou moeten worden toegekend. Ook na herhaalde overweging zijn wij van mening dat de richtlijn produktenaansprakelijkheid zich daartegen verzet. Men zie de memorie van antwoord bij het onderhavige artikel, onder 4 (blz. 20). De consequentie van het door ons bestreden standpunt zou zijn dat de nationale wetgever ook elke andere in de richtlijn aan de aansprakelijkheid van de producent gestelde beperking zou kunnen ontkrachten door de verkoper jegens de koper aansprakelijk te stellen en hem een regresrecht tegen de producent toe te kennen. Dit komt ons geheel onaannemelijk voor.

Blijkens het eerder opgemerkte onderschrijven wij de opmerking van dezelfde leden dat de verkoper van soortzaken naar huidig recht in principe onbeperkt voor gevolgschade aansprakelijk gesteld kan worden, zodat zijn positie niet alleen niet verslechtert vergeleken met de huidige aansprakelijkheidsverdeling, doch wordt verbeterd voor zover de nieuwe regeling hem vrijstelt van aansprakelijkheid voor persoonsschade en voor zaakschade indien hoger dan het franchisebedrag. Ook schijnt ons juist dat in het door hen gegeven voorbeeld aansprakelijkheid zou bestaan. Deze berust echter – het gaat om een blijkens publicaties in vakbladen gediskwalificeerd produkt – naar onze mening op schuld van de verkoper, die het gebrek in de geschetste omstandigheden immers kende of behoorde te kennen. Zoals uiteengezet, is de aansprakelijkheid van de verkoper daartoe naar huidig recht – en dus ook volgens de door die leden bepleite regel, die het huidige recht zou continueren – niet beperkt.

Ons standpunt omtrent de door dezelfde leden tenslotte aan de orde gestelde vragen vloeit uit het eerder gezegde voort. Wij voelen niet voor aansprakelijkstelling van de verkoper in gevallen waarin de producent niet aansprakelijk is.

Wat ontwikkelingschade betreft, zij verwezen naar het hierboven onder c opgemerkte. Ook op de andere uitzonderingen van art. 7 richtlijn is die gedachtengang van toepassing; zo is de verkoper buiten de gevallen van art. 7.1.3.7 lid 2 onder a en b niet aansprakelijk voor gebreken die nadat het produkt in het verkeer is gebracht door derden zijn veroorzaakt (art. 7 onder b richtlijn). Hetzelfde geldt voor gebreken in de produkten die in art. 2 van de richtlijn worden uitgezonderd, nu in wetsvoorstel 19 636 geen gebruik is gemaakt van art. 15 lid 1 onder a van de richtlijn. Wij geven deze leden gaarne toe dat dit anders zou liggen, indien het de wetgever vrij zou staan de verkoper terzake van een aansprakelijkheid in de door de richtlijn uitgezonderde gevallen een regresrecht tegen de producent toe te kennen, doch gelijk opgemerkt is dat naar onze mening niet het geval.

g. De leden van de P.v.d.A.-fractie handhaafden hun voorkeur voor een regeling waarbij de verkoper jegens de koper aansprakelijk zou zijn voor schade die de koper niet op de producent kan verhalen en voorts te dier zake een regresrecht jegens de producent zou hebben. Tegen een zodanig stelsel hebben wij in de memorie van antwoord en in het voorgaande uitvoerig stelling genomen; wij mogen daarnaar verwijzen. Kort gezegd komt onze afwijzing daarop neer dat het – gegeven het feit dat een regresactie als voormeld niet kan worden toegekend – in beginsel onbillijk zou zijn jegens de verkoper die het gebrek noch heeft gekend of behoren te kennen, noch de afwezigheid van het gebrek heeft gegarandeerd, om hem aansprakelijk te stellen in gevallen waarin in het stelsel van de Europese richtlijn de producent van aansprakelijkheid is vrijgesteld. Dat in deze gevallen de consument zijn schade zelf moet dragen c.q. zich daartegen zal hebben te verzekeren, achten wij niet in strijd met ons streven om een behoorlijke consumentenbescherming tegen schade veroorzaakt door gebrekkige produkten in het leven te roepen. Zoals in de parlementaire stukken inzake het onderhavige wetsvoorstel reeds meermalen is beklemtoond, dient de wetgever de «lasten» van de consumentenbescherming op zo evenwichtig mogelijke wijze over alle belanghebbenden te verdelen. Ook de consument zelf dient bepaalde risico's te dragen, een gedachte die mede aan de Europese richtlijn ten grondslag ligt.

Over de opvatting van deze leden dat de mogelijkheden die de Europese richtlijn biedt om de producent aansprakelijk te stellen voor thans uitgesloten schadeposten (schade door landbouwgrondstoffen, produkten van de jacht, ontwikkelingsschade) zouden moeten worden gebruikt, willen wij ons standpunt reserveren voor de behandeling van wetsvoorstel 19 636. De kwestie is – gelijk hierboven onder c opgemerkt – in zoverre van belang voor de verhouding tussen verkoper en koper, dat indien de uitzondering van art. 7 onder e van de richtlijn niet voor Nederland zou gelden, dit doorwerkt in de aansprakelijkheid krachtens lid 2 onder c. Blijkens het sub f in fine opgemerkte geldt mutatis mutandis hetzelfde voor art. 2 jo art. 15 lid 1, onder a van de richtlijn.

Met voldoening stellen wij vast dat deze leden konden instemmen met de regel van lid 2 onder c, waarbij wij overigens opmerken dat van een «risico-aansprakelijkheid (een aansprakelijkheid in alle gevallen)» niet kan worden gesproken; zie hiervóór. Met deze leden nemen wij aan dat de verkoper in de gevallen van art. 7.1.3.7 lid 2 onder a en b in principe steeds aansprakelijk is; anders dan zij menen wij echter dat dit uit de regels van afd. 6.1.8 voortvloeit. Voorts delen wij de opvatting dat de richtlijn zich niet tegen het in de wet opnemen van de regel van lid 2 onder c verzet: inderdaad strekt art. 3 lid 3 van de richtlijn ertoe zo nodig de producent op te sporen, niet om de detailhandelaar als producent

aansprakelijk te stellen. Zou de verkoper van een produkt waarvan de producent niet vastgesteld kan worden, niet in staat of bereid zijn om zijn voorman te noemen – men mag aannemen dat dit hoge uitzondering zal zijn – zal, naar wij aannemen, art. 3 lid 3 jo art.9 onder b richtlijn boven art. 7.1.3.7 lid 2 onder c prevaleren, zodat de alsdan als producent aan te merken verkoper niet voor het franchise-bedrag aansprakelijk is.

Deze leden waren niet bijzonder enthousiast over onze toezegging met een wijzigingsvoorstel te komen in het geval van «volwaardige zelfregulering». Wij zouden niettemin op de in de toelichting bij de derde nota van wijziging uiteengezette gronden aan dit voornemen willen vasthouden.

Heropening van de onderhandelingen in EG-verband betreffende de franchise-bepaling in de richtlijn heeft nog niet plaatsgevonden.

h. De vraag van de leden van de V.V.D.-fractie over het karakter van de aansprakelijkheid van de verkoper heeft reeds in het voorgaande beantwoording gevonden. Wij hebben uiteengezet dat de term «risico-aansprakelijkheid» hier evenmin verhelderend is als de term «schuldaansprakelijkheid». Het gaat uitsluitend om de gewone verbintenisrechtelijke vraag wat in de zin van art. 6.1.8.2 aan de schuldenaar kan worden toegerekend, zulks in verband met het richtsnoer van art. 7.1.3.7 lid 2 onder c in verbinding met a.

i. Met de leden van de S.G.P.-fractie stemmen wij gaarne in dat de vraag of de regel van art. 7.1.3.7 lid 2 onder c gehandhaafd zal worden, beoordeeld moet worden nadat het bedrijfsleven gelegenheid heeft gekregen om tot een zelfregulering in de zin, zoals aangegeven in de toelichting op de derde nota van wijziging, te komen. Zoals in die toelichting uiteengezet menen wij echter dat thans de regel van lid 2 onder c moet worden aanvaard, met het gevolg dat hij ongewijzigd zal blijven indien een afdoende zelfregulering mocht blijken niet tot stand te kunnen komen.

1 (onder C) en 4. De aansprakelijkheid van de verkoper niet te goeder trouw en van de verkoper die de afwezigheid van het gebrek heeft gegarandeerd.

a. Het antwoord op de vraag van de leden van de C.D.A.-fractie vloeit voort uit het hierboven met betrekking tot lid 2 onder c opgemerkte. Ook in de gevallen van lid 2 onder a en b wordt de uitzondering van lid 2, aanhef, opgeheven, zodat afd. 6.1.8 van toepassing is. Algemeen wordt aangenomen dat een verkoper in de beide genoemde gevallen aansprakelijk is.

b. Met voldoening constateren wij dat de leden van de P.v.d.A.-fractie met de regels van lid 2 onder a en b kunnen instemmen. Inderdaad kan de verkoper zich voor verhaal tot de producent wenden; zie art. 7.1.3.7 lid 3 en de memorie van antwoord daarbij (blz. 24).

De vraag in hoeverre de verkoper zich ter vermindering van zijn vergoedingsplicht op «eigen schuld» van de koper kan beroepen, behoeft geen regeling. In de eerste plaats kan deze vraag soms bij het onderzoek naar de toerekenbaarheid van het gebrek aan de verkoper worden betrokken, hetgeen in het voorgaande bij art. 7.1.3.7 lid 2 onder c reeds aan de orde is geweest. Voor het overige voorziet art. 6.1.9.6 in de gevolgen van «eigen schuld»; men denke aan het geval dat de koper zeer onvoorzichtig met de zaak is omgesprongen of na het ontstaan van schade maatregelen heeft nagelaten om de schade te beperken, hoewel deze redelijkerwijze van hem konden worden gevergd. Art. 6.1.9.6 beheerst alle wettelijke verplichtingen tot schadevergoeding, evenals trouwens de andere bepalingen van die afdeling dat doen.

1 (onder D) en 5. De aansprakelijkheid van de verkoper die de zaak zelf heeft vervaardigd en de aansprakelijkheid voor gebruikte zaken en voor dieren.

Met genoegen namen wij er kennis van dat de leden van de C.D.A.-fractie ermee instemden dat de bijzondere regels die het wetsvoorstel op deze punten bevatte, zijn vervallen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of de verkoper die tevens producent is aansprakelijk is als verkoper of als producent; in het eerste geval zou art. 7.1.3.7 lid 2 onder c wel van toepassing zijn, in het tweede niet. De vraag dient naar onze mening in laatstgemelde zin – dus op dezelfde wijze als hierboven onder 3 sub g, derde alinea – te worden beantwoord; zie ook de memorie van antwoord bij dit artikel, punt 7, tweede alinea (blz. 22).

Het door deze leden over de aansprakelijkheid terzake van gebruikte zaken opgemerkte wordt door ons onderschreven.

De aard van de aansprakelijkheid krachtens art. lid 2 onder a–c is hierboven uitvoerig aan de orde geweest; wij volstaan met een verwijzing naar het in 3 onder b, g en h en 4 opgemerkte.

Schade tengevolge van de aankoop van een dier kan zich, anders dan deze leden aantekenden, ook buiten (eigen)schuld van de koper voordoen. Men denke aan het geval dat het dier een aan de koper onbekende besmettelijke ziekte onder de leden heeft waardoor de koper of aan hem toebehorende zaken (inclusief andere dieren) worden gelaedeerd. Vgl. HR 20 febr. 1976, NJ 1976, 486.

1 (onder E) en 6. De aansprakelijkheid van de verkoper voor andere schade dan a de kosten op de koop en overdracht gevallen en b de door afdeling 6.3.3 bestreken gevolgschade.

Met genoegen constateerden wij dat de fracties van C.D.A. en P.v.d.A. instemden met ons voorstel om deze materie over te laten aan de algemene regels van de afdelingen 6.1.8 en 6.1.9.

7. In lid 2 onder c is een zetfout hersteld.

Artikel 7.1.3.8. Met belangstelling wachten wij het standpunt van de leden van de P.v.d.A.-fractie af. Naar aanleiding van de derde volzin wijzen wij er, waarschijnlijk ten overvloede, op dat de koper alle rechten die hij volgens het vervallen artikel 7.1.3.8 tegen de producent had, tegen de verkoper kan geldend maken. Artikel 7.1.3.8 strekte er immers toe de koper *naast* de verkoper een tweede debiteur te verschaffen. Zie de memorie van toelichting, blz. 45 en 49.

Artikel 7.1.3.9. In lid 4 is ter gelegenheid van de memorie van antwoord en de tweede nota van wijziging ten onrechte de verwijzing naar art. 7.1.3.7 onder c blijven staan. De verwijzing is thans vervangen door een aan laatstgenoemde bepaling ontleende zinsnede.

Artikel 7.1.4.1. De vraag wordt bevestigend beantwoord. Het ingaan op een aanbod, zoals door de commissie bedoeld, door overmaking van de koopprijs is te beschouwen als een door art. 7.1.1.4a lid 2 toegestane afwijking van art. 7.1.4.1 lid 2, tweede zin.

Artikel 7.1.4.5. De suggestie om in dit artikel te bepalen dat de koper pas tot verkoop mag overgaan nadat hij de verkoper van zijn voornemen daartoe in kennis heeft gesteld, zouden wij niet willen overnemen. Het artikel betreft o.m. het geval waarin de door de koper ontvangen zaak aan snel tenietgaan onderhevig is, alsmede het geval dat de bewaring ernstige bezwaren met zich meebrengt. De koper moet in deze gevallen zo nodig handelend kunnen optreden. Artikel 95 LUVI regelt de door de commissie vermelde verplichting niet rechtstreeks, doch verwijst terug naar art. 94 («is verplicht deze te doen verkopen op de voet van het voorgaande artikel») waar, voor minder urgente gevallen, een *bevoegdheid* tot verkoop is geregeld, terwijl het in art. 95 om een verplichting gaat. Het is de vraag of een redelijke uitleg van art. 95 wel meebrengt dat de verwijzing naar art. 94 steeds *ook* op de mededelingsverplichting moet worden betrokken. In dit verband verdient aandacht dat in de met de art. 91 e.v. LUVI corresponderende regeling van het Weense koopverdrag

een onderscheid tussen beide gevallen wordt gemaakt: in het geval, geregeld in art. 95 LUVI en art. 7.1.4.5, is bepaald dat er «voorzover mogelijk» mededeling moet worden gedaan van het voornemen tot verkoop. Een zodanige verplichting behoeft niet in de Nederlandse wet te worden geregeld, daar zij immers voortvloeit uit de eisen van redelijkheid en billijkheid die de koopovereenkomst mede beheersen. Ook bij de toepassing van art. 6.1.8.14a is de vraag in hoeverre een verplichting tot mededeling van de voorgenomen verkoop bestaat aan de redelijkheid en billijkheid overgelaten.

Artikel 7.1.6.1. De indruk van de commissie dat in het geval, geregeld in dit artikel, de grond tot ontbinding vaststaat is in beginsel juist, doch dit neemt niet weg dat de zinsnede in art. 6.5.4.6 «tenzij de tekortkoming, gezien haar bijzondere aard of geringe betekenis, deze ontbinding met haar gevolgen niet rechtvaardigt» ook hier van betekenis kan zijn. Men denke aan het geval dat de koper een gedeelte van de gekochte zaken niet in ontvangst neemt, hetgeen de vraag kan doen rijzen of in de omstandigheden van het geval een gehele of slechts een gedeeltelijke ontbinding gerechtvaardigd is. Men zie de memorie van toelichting, alinea 6 bij dit artikel (blz. 57).

Artikel 7.1.6.2a. 1. Wij delen de opvatting van de commissie dat er geen sprake behoeft te zijn van een gemengde overeenkomst tussen koper en verkoper, indien de verkoper niet zelf de door de koper verlangde werkzaamheden verricht. Bezwaren zien wij niet, daar immers art. 7.1.1.4a lid 2 thans afwijking van art. 7.1.6.2a bij «individueel beding» mogelijk maakt. Deze afwijking kan (wij verwijzen naar de vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie) ook betrekking hebben op de in art. 2a lid 1 geregelde ontbindingsbevoegdheid; daartoe is immers niets anders vereist dan dat de koper toestemt in de door de verkoper aangegeven (mogelijke) prijsverhoging. Dat de verkoper wellicht algemene voorwaarden hanteert die prijsverhoging in geval van specificatiekoop toestaan, staat aan dit een en ander niet in de weg, omdat het niet belet dat terzake (ook) een «individueel beding» wordt gemaakt.

2. In lid 1 is een zetfout hersteld.

Artikel 7.1.8.2. Dit artikel heeft blijkens de memorie van toelichting de strekking om de curator de bevoegdheid te geven de uitoefening van het reclamerecht in het belang van de boedel te doorkruisen door de koopprijs alsnog te betalen, indien dit voor de boedel voordeliger is, dan dat de koop ontbonden wordt en de zaak aan de verkoper moet worden teruggegeven. Dit dilemma kan zich ook voordoen bij surséance van betaling. Aan het door de commissie vermelde voorstel van het Nederlands Genootschap van Bedrijfsjuristen om de bepaling ook op surséance van betaling toepasselijk te verklaren komen wij daarom gaarne tegemoet. De wijziging past naar het ons voorkomt goed in het stelsel van de surséance; men zie art. 236 e.v. F.

Artikel VI. Deze bepaling van overgangsrecht kan worden geschrapt, nu inmiddels art. 196 van de Invoeringswet, elfde gedeelte (Overgangswet nieuw B.W.) in de materie voorziet.

Artikel VII. Het verdient de voorkeur dit artikel te schrappen. Gelet op de huidige stand van zaken – het onderhavige wetsvoorstel is opgenomen in het tijdschema voor de behandeling van de invoeringswetgeving Boeken 3, 5 en 6, waarvan de behandeling voorspoedig verloopt – is er alle reden om titel 7.1 tegelijk met die Boeken in werking te doen treden.

In verband hiermede en met de artikelen IB en II van het zevende gedeelte van de invoeringswet zijn voorts de Romeins genummerde artikelen van het wetsvoorstel gewijzigd; verg. de toelichting op de nota van wijziging bij het zevende gedeelte van de invoeringswet, blz. 20.

Artikel I heeft thans betrekking op de opneming van titel 7.1 in Boek 7, zoals dit volgens het zevende gedeelte van de invoeringswet zal luiden; artikel III regelt de aanpassing van het geldende B.W. De artikelen II, IV en V zijn in de nieuwe artikelen I en III opgegaan.

Artikelen VIII en IX. In verband met het bij artikel VII opgemerkte zijn in deze artikelen enige wijzigingen aangebracht.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes